

Metodické usmernenie
Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky
Sekcie geológie a prírodných zdrojov

k
Určovaniu povinnej osoby

**podľa zákona č. 409/2011 Z.z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej
záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov**

1. Úvod

Ministerstvo životného prostredia Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“), Sekcia geológie a prírodných zdrojov vydáva toto metodické usmernenie k zákonu č. 409/2011 Z. z. o niektorých opatreniach na úseku environmentálnej záťaže a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 409/2011 Z. z.“), ktorý nadobudol účinnosť dňa 1. januára 2012. Metodické usmernenie je určené krajským úradom životného prostredia, ktoré podľa § 4 až 6 uvedeného zákona rozhodujú o určení povinnej osoby za environmentálnu záťaž (ďalej len „EZ“).

2. Súhrn kompetencií krajských úradov životného prostredia na úseku EZ

Krajský úrad životného prostredia zabezpečuje podľa § 12 zákona č. 409/2011 Z. z. nasledujúce činnosti:

- a) zasiela ministerstvu oznámenia podľa § 2 ods. 3 týkajúce sa identifikácie EZ,
- b) rozhoduje o zrušení rozhodnutia o určení povinnej osoby podľa § 5 ods. 6, o vydaní nového rozhodnutia alebo o zastavení konania,
- c) rozhoduje o určení povinnej osoby podľa § 4 ods. 1 a 3 a § 5 ods. 6 a právoplatné rozhodnutie zasiela ministerstvu podľa § 5 ods. 4,
- d) schvaľuje návrh plánu prác podľa § 8 ods. 5, zmenu plánu prác podľa § 8 ods. 6, aktualizovaný plán prác podľa § 8 ods. 7 a kontroluje jeho plnenie podľa § 8 ods. 9,
- e) zasiela ministerstvu právoplatné rozhodnutie o schválení plánu prác, právoplatné rozhodnutie o schválení aktualizovaného plánu prác a právoplatné rozhodnutie o schválení zmeny plánu prác podľa § 8 ods. 8,
- f) rozhoduje o ukončení realizácie plánu prác podľa § 9 ods. 1,
- g) zasiela ministerstvu rozhodnutie o ukončení realizácie plánu prác podľa § 9 ods. 4,
- h) vykonáva štátny dozor a ukladá nápravné opatrenia podľa § 15,
- i) prejednáva priestupky a ukladá pokuty za priestupky podľa § 16.

3. Konania uskutočňované krajskými úradmi životného prostredia

Konania uskutočňované krajskými úradmi životného prostredia na úseku EZ sú:

- a) určovanie povinnej osoby (§ 4,5, 6 ods. 5)
- b) schvaľovanie plánu prác na odstránenie EZ (§ 8)
- c) ukončenie realizácie plánu prác na odstránenie EZ (§ 9).

4. Pôvodca

Pôvodca EZ je ustanovený priamo zákonom, preto zákon nepočíta s jeho určovaním prostredníctvom správneho konania.

„Pôvodca je každý, kto svojou činnosťou spôsobil environmentálnu záťaž, okrem prípadov, ak:

- a) sa štát zaviazal sanovať environmentálnu záťaž na základe zmluvy uzatvorenej pred účinnosťou tohto zákona alebo na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky, alebo*
- b) environmentálna záťaž vznikla v dôsledku ukladania odpadov, ktoré bolo v súlade s právoplatným povolením.“*

Usmernenie MŽP SR k § 3:

Určenie pôvodcu síce nie je úlohou KÚŽP, no pri niektorých lokalitách by bolo vhodné uskutočniť „nejaký“ úkon, ktorým by sa jednoznačne potvrdilo, kto vo vzťahu ku konkrétnej EZ spĺňa zákonnú definíciu pôvodcu, a potom vyžadovať od neho plnenie povinností, ktoré pôvodcovi vyplývajú zo zákona.

Túto úlohu bude musieť vziať na seba MŽP SR (v spolupráci s KÚŽP), ktoré známym pôvodcom upozorní na platnosť zákona a vyzve ich na predloženie Plánu prác na odstránenie EZ a na jeho plnenie.

Takto oslovený „kandidát“ na pôvodcu má niekoľko možností:

- a) súhlasí (resp. neuvedie dôvody, ktoré by to vylučovali),
- b) nesúhlasí a má argumentáciu, ktorá jeho zodpovednosť vylučuje; v takom prípade musí preukázať, že:
 - záťaž svojou činnosťou nespôsobil, alebo
 - záťaž síce spôsobil svojou činnosťou, ale zároveň je daný (naplnený) niektorý z liberačných dôvodov podľa § 3 ods. 1 písm. a) a b).

Zákon nehovorí, komu má tento domnelý pôvodca preukazovať naplnenie liberačných dôvodov.

Do úvahy prichádzajú dve možnosti:

- a) písomná komunikácia s „kandidátom“ na pôvodcu a spoločné rokovanie s MŽP SR, na základe predchádzajúceho písomného upozornenia a výzvy na predloženie plánu prác,

b) využiť konanie o určení povinnej osoby podľa § 5 ods. 1 tak, že:

- brániaci sa „kandidát“ na pôvodcu dá na KÚŽP podnet podľa § 5 ods. 1 písm. a), (v prípade, ak je vlastníkom, užívateľom alebo správcom nehnuteľnosti, na ktorej sa EZ nachádza), na začatie konania o určení povinnej osoby,
- podnet dá MŽP SR, alebo
- KÚŽP začne konanie z vlastného podnetu.

Ak sa v konaní potvrdí, že „kandidát“ na pôvodcu je naozaj pôvodcom, KÚŽP musí konanie zastaviť, lebo pôvodcu nemôže určiť rozhodnutím; čo vyplýva aj zo znenia § 5 ods. 5.

KÚŽP by mal o zastavení konania pôvodcu upozorniť a vyzvať ho na predloženie plánu prác na odstránenie EZ.

Ak sa v konaní potvrdí, že „kandidát“ na pôvodcu nie je pôvodcom, KÚŽP pokračuje v konaní o určení povinnej osoby.

5. Liberačné dôvody podľa § 3 ods. 1 písm. a) a § 4 ods. 4 písm. c)

„Pôvodca je každý, kto svojou činnosťou spôsobil environmentálnu záťaž okrem prípadov, ak sa štát zaviazal sanovať environmentálnu záťaž na základe zmluvy uzatvorenej pred účinnosťou tohto zákona alebo na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky.“

„Za povinnú osobu nemožno určiť osobu, ktorá preukáže aspoň jednu z nasledujúcich skutočností: štát sa zaviazal sanovať environmentálnu záťaž na základe zmluvy uzatvorenej pred účinnosťou tohto zákona alebo na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky.“

Usmernenie MŽP SR k § 3 ods. 1 písm. a) a § 4 ods. 4 písm. c):

Z uvedených ustanovení vyplýva, že je potrebné preukázať nasledujúce skutočnosti:

- existovala zmluva, na základe ktorej sa štát zaviazal sanovať EZ,
- existovalo rozhodnutie vlády SR, ktorým sa štát zaviazal sanovať EZ.

Aká zmluva?

Zákon č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení zákona č. 92/1992 Zb. – účinnosť novely 28.2.1992 ustanovuje:

„Podľa § 6a súčasťou privatizačného projektu predloženého po 29. februári 1992 musí byť vyhodnotenie záväzkov podniku z hľadiska ochrany životného prostredia, ktoré muselo obsahovať aj vyčíslenie škôd na životnom prostredí spôsobených doterajšou činnosťou podniku. ^{4b)}

Poznámka pod čiarou č. 4b odkazovala na § 8 ods. 2 zákona č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí, ktorý definuje poškodzovanie životného prostredia ako zhoršovanie jeho stavu znečisťovaním alebo inou ľudskou činnosťou nad mieru ustanovenú osobitnými predpismi.

Podľa § 10 schvaľovala rozhodnutie o privatizácii buď **vláda SR alebo Ministerstvo hospodárstva SR.**

Podľa § 10a ods. 1 písm. h) *rozhodnutie o privatizácii podniku obsahuje prípadnú skutočnosť, že fond uzatvorí na základe rozhodnutia vlády s nadobúdateľom zmluvu o úhrade nákladov vynaložených na vysporiadanie ekologických záväzkov vzniknutých pred privatizáciou.*

Za dokument preukazujúci splnenie liberačného dôvodu podľa § 3 ods. 1 písm. a) a § 4 ods. 4 písm. c) zákona č. 409/2011 Z.z. treba preto považovať **zmluvu s Fondom národného majetku** podľa § 14 zákona, ktorá obsahuje záväzok štátu na náhradu nákladov na vyporiadanie ekologických záväzkov vzniknutých pred privatizáciou. Na poškodenie životného prostredia vzniknuté po privatizácii sa však už toto oslobodenie nevzťahuje.

Aké rozhodnutia vlády SR?

Vláda SR sa formou uznesení vlády zaviazala sanovať napr. územia znečistené Sovietskou armádou. Základné uznesenie je č. 408 z 15.6.1993, potom nasledovali mnohé ďalšie. Napr. uznesenie vlády – č. 450/2008 z 2. júla 2008 k správe o stave realizácie geologických, sanačných a monitorovacích prác v lokalitách poškodených činnosťou bývalej Sovietskej armády s konkretizáciou postupu prác a finančných nárokov na nasledujúci rok.

Tieto rozhodnutia vlády a im podobné možno považovať za dokumenty preukazujúce splnenie liberačného dôvodu podľa § 3 ods. 1 písm. a) a § 4 ods. 4 písm. c) zákona č. 409/2011 Z.z.

6. Liberačné dôvody podľa § 3 ods. 1 písm. b) a § 4 ods. 4 písm. d)

Ide o prípady, ak *„environmentálna záťaž vznikla v dôsledku ukladania odpadov, ktoré bolo v súlade s právoplatným povolením.“*

K pojmu „odpad“

Toto ustanovenie sa vzťahuje na všetky odpady, ktoré spadajú pod všeobecnú definíciu pojmu odpad v § 2 ods. 1 zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch. Podľa tejto definície *odpadom je hnutelná vec uvedená v prílohe č. 1 (zákona o odpadoch), ktorej sa jej držiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť alebo je v súlade s týmto zákonom alebo osobitnými predpismi povinný sa jej zbaviť.* Zákon o environmentálnych záťažoch pod pojmom odpad chápe všetky odpady, vrátane tých, na ktoré sa nevzťahuje zákon o odpadoch a ktoré sú v § 1 ods. 3 vylúčené z pôsobnosti zákona o odpadoch:

- a) *nakladanie s odpadovými vodami a osobitnými vodami,* ¹⁾
- b) *nakladanie s látkami znečisťujúcimi ovzdušie,* ²⁾
- c) *nakladanie, zachytávanie, prepravu a trvalé ukladanie oxidu uhličitého do geologického prostredia podľa osobitného predpisu,* ^{2a)}
- d) *nakladanie s odpadmi z drahých kovov,* ³⁾
- e) *nakladanie s rádioaktívnymi odpadmi,* ⁴⁾
- f) *nakladanie s vyradenými výbušninami a zvyškami z výroby výbušnín.* ⁶⁾
- g) *nakladanie s elektrickými a elektronickými zariadeniami (ďalej len "elektrozariadenie"), ktoré sú spojené s ochranou dôležitých záujmov týkajúcich sa bezpečnosti Slovenskej republiky, zbrane, muníciu a vojenský materiál, okrem*

elektrozariadení, ktoré nie sú určené výhradne na vojenské účely a na nakladanie s odpadom z týchto elektrozariadení,

- h) nakladanie s batériami a akumulátormi použitými v zariadeniach, ktoré sú spojené s ochranou dôležitých záujmov týkajúcich sa bezpečnosti Slovenskej republiky, v zbraniach, municii a vojenskom materiáli, okrem výrobkov, ktoré nie sú výhradne určené na vojenské účely a v zariadeniach určených na vyslanie do vesmíru a na nakladanie s odpadom z týchto batérií a akumulátorov.*
- i) nakladanie s ťažobným odpadom,⁸⁾*
- j) ukladanie odpadov na odkaliská,*
- k) nakladanie s odpadmi živočíšneho pôvodu,*
- l) nakladanie s odpadmi z obalov.*

K pojmu „súlady s právoplatným povolením“

Povoľovanie ukladania odpadov prešlo mnohými zmenami v dôsledku zmeny právnych predpisov.

Odpady, na ktoré sa vzťahuje zákon o odpadoch:

1. Obdobie do 11.12.1991

Do 11.12.1991 neplatil žiadny jednotný zákon o odpadoch a skládky boli povoľované vydaním územného rozhodnutia podľa zákona č. 50/1976 Zb. zákon o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon). Konkrétne išlo o rozhodnutie o využití územia podľa § 32 písm. b) cit. zákona. Skládky odpadu sa nebudovali a ani nepovažovali za stavby, takže sa nevydávalo stavebné povolenie.

2. Zákon č. 238/1991 Zb. o odpadoch a zákon SNR č. 494/1991 Zb. o štátnej správe v odpadovom hospodárstve

Zákon o odpadoch bol federálny zákon, nadobudol účinnosť 1.8.1991 a ustanovil v § 4 ods. 1 písm. a) súhlasy na prevádzkovanie zariadenia na zneškodňovanie odpadov (vrátane skládok odpadov). Federálny zákon sa však nemohol uplatňovať v praxi skôr, než bol vydaný republikový zákon o štátnej správe v odpadovom hospodárstve, ktorý nadobudol účinnosť 11.12.1991. Zákon SNR č. 494/1991 Zb. v prechodných ustanoveniach v § 17 ustanovil povinnosť pre každého, kto už vykonával skládkovanie odpadov, aby do 11.6.1992 požiadal Obvodný úrad životného prostredia o vydanie súhlasu podľa § 4 zákona o odpadoch.

Zákon o odpadoch v § 15 pripúšťal, aby skládkam, ktoré chceli pokračovať v ukladaní odpadov, ale neboli schopné okamžite splniť nové zákonné podmienky, boli určené rozhodnutím tzv. osobitné podmienky prevádzkovania (bolo možné ich udeliť do r. 2000). Rozhodnutie o prevádzkovaní skládky podľa osobitných podmienok bolo právne rovnocenné s vydaním súhlasu podľa § 4 zákona o odpadoch a oprávňovalo legálne prevádzkovať skládku.

3. Zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch

Nadobudol účinnosť od 1.7.2001. Ustanovil v § 7 ods. 1 písm. a) súhlas na prevádzkovanie zariadenia na zneškodňovanie odpadov. V prechodných ustanoveniach v § 81 v odseku 4 a 5 uložil povinnosť preskúmať všetky predchádzajúce súhlasy a vydať nové podľa tohto zákona.

4. Zákon č. 245/2003 Z.z. o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania

Účinnosť nadobudol 31.7.2003. Vztahuje sa na prevádzkovanie skládok, ktoré spĺňajú podmienky ustanovené v bode 5.4. prílohy č. 1 zákona.

Pre tieto skládky nahrádza (zahŕňa) integrované povolenie aj súhlas podľa § 7 ods. 1 písm. a) zákona o odpadoch.

Tekuté odpady a odkaliská, ktoré sú vodnými stavbami

1. Zákon č. 138/1973 Zb. o vodách (vodný zákon) a zákon SNR č. 135/1974 Zb. o štátnej správe vo vodnom hospodárstve

Účinnosť nadobudli 1.4.1975. Zákon o vodách v § 38 definuje, čo je vodohospodárske dielo (stavba). Na vodohospodárske diela vydával podľa § 9 zákona o vodách povolenia vodohospodársky orgán, ktorý mal postavenie špeciálneho stavebného úradu. Príslušným vodohospodárskym orgánom bol spravidla krajský národný výbor (§ 4 zákona č. 135/1974 Zb.).

2. Zákon č. 184/2002 Z.z. o vodách

Účinný od 1.6.2002. V § 22 ustanovoval povolenie na vodné stavby, ktoré nahrádzalo stavebné povolenie. V § 44 ods. 1 písm. i) sú odkaliská výslovne uvedené ako vodné stavby.

3. Zákon č. 364/2004 Z.z. o vodách

Účinný od 1.7.2004. § 26 ustanovuje povolenie na vodnú stavbu, § 52 ods. 1 písm. i) zaraďuje odkaliská medzi vodné stavby.

Ťažobné odpady

Odpad z ťažobného priemyslu – zákon č. 514/2008 Z.z. nadobudol účinnosť až 15.12.2008, čo je až po účinnosti zákona č. 359/2007 Z.z. o prevencii a náprave environmentálnych škôd (účinný od 1.9.2007). Takže ukladanie odpadov podľa zák. č. 514/2008 Z.z. nespadá pod možnosť vyvinenia.

7. Určenie povinnej osoby

7.1. Podľa § 4 ods. 1:

„(1) Ak pôvodca zanikol alebo zomrel, krajský úrad životného prostredia určí rozhodnutím za povinnú osobu právneho nástupcu pôvodcu.“

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 1:

Pôvodca EZ je ustanovený priamo zákonom, preto zákon nepočíta s jeho určovaním prostredníctvom správneho konania.

„Pôvodca je každý, kto svojou činnosťou spôsobil environmentálnu záťaž, okrem prípadov, ak:

- a) sa štát zaviazal sanovať environmentálnu záťaž na základe zmluvy uzatvorenej pred účinnosťou tohto zákona alebo na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky, alebo*

- b) *environmentálna záťaž vznikla v dôsledku ukladania odpadov, ktoré bolo v súlade s právoplatným povolením.*“

Z uvedeného ustanovenia vyplýva, že pôvodcom môže byť:

- fyzická osoba,
- fyzická osoba - podnikateľ alebo
- právnická osoba.

V prípade **smrti alebo zániku pôvodcu** môžu nastať nasledujúce možnosti:

- a) v prípade smrti fyzickej osoby (pôvodcu), ktorá nebola vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej sa environmentálna záťaž nachádza, právneho nástupcu nie je možné určiť (KÚŽP podľa § 5 ods. 5 zastaví konanie),
- b) v prípade smrti fyzickej osoby (pôvodcu), ktorá bola vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej sa environmentálna záťaž nachádza, možno za povinnú osobu (nie právneho nástupcu pôvodcu) určiť dediča nehnuteľnosti, no len v prípade, že pokračuje v činnosti, ktorá viedla k vzniku environmentálnej záťaže (napr. nahromadený odpad, hnoj a pod.) (§ 4 ods. 5, písm. a)),
- c) v prípade smrti fyzickej osoby – podnikateľa (pôvodcu), ktorá bola vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej sa environmentálna záťaž nachádza, možno za povinnú osobu (nie právneho nástupcu pôvodcu) určiť dediča (oprávnenia, nehnuteľnosti), alebo ustanoveného správcu dedičstva, no len v prípade, že pokračuje v činnosti, ktorá viedla k vzniku environmentálnej záťaže (napr. nahromadený odpad, hnoj a pod.)
- d) v prípade zániku právnickej osoby (pôvodcu), napr. konkurzom, alebo likvidáciou, právny nástupca neexistuje, t.j. nemožno ho určiť (§ 4 ods. 3), KÚŽP môže určiť za povinnú osobu vlastníka nehnuteľnosti, na ktorej sa EZ nachádza.
- e) v prípade zániku právnickej osoby (pôvodcu) bez likvidácie, možno za povinnú osobu určiť právneho nástupcu pôvodcu. Ak nemožno určiť ani právneho nástupcu, KÚŽP môže určiť za povinnú osobu vlastníka nehnuteľnosti, na ktorej sa EZ nachádza.

7.2 Podľa § 4 ods. 2:

„(2) Na účely tohto zákona sa za právneho nástupcu pôvodcu nepovažuje dedič a osoba ustanovená v osobitnom predpise.“⁵⁾

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 2:

Dedič a osoba ustanovená osobitným predpisom (napr. cirkev, reštituent a pod.) sa nepovažuje za právneho nástupcu pôvodcu, no v niektorých prípadoch môžu byť podľa § 4 ods. 5 určené za povinné osoby, ak sú vlastníkami nehnuteľnosti, na ktorej sa EZ nachádza. Pozri usmernenie k § 4 ods. 5.

7.3 Podľa § 4 ods. 3:

„(3) Ak pôvodca nie je známy, alebo ak nemožno určiť povinnú osobu podľa odseku 1, krajský úrad životného prostredia určí za povinnú osobu vlastníka nehnuteľnosti, na ktorej sa nachádza environmentálna záťaž.“

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 3:

Pôvodca nie je známy - to sú prípady nezákonného uloženia odpadov (napr. divoké skládky), alebo prípady kontaminácie podzemnej vody, pôdy alebo horninového prostredia, pri ktorých nie je jasná príčinná súvislosť s existujúcimi ľudskými aktivitami. Môže ísť o pozostatky havárií, o ktorých nemáme informácie, pochované antropogénne sedimenty a pod.

Nemožno určiť povinnú osobu – to sú prípady, keď:

- a) nemožno určiť za povinnú osobu právneho nástupcu pôvodcu, t.j. keď právny nástupca preukáže naplnenie liberačných dôvodov uvedených v § 4 ods. 4 (t.j. vyviní sa),
- b) právny nástupca pôvodcu je v konkurze, alebo v likvidácii,
- c) právny nástupca zanikol (hoci vieme, kto to bol),
- d) sovietska armáda a pod.

Osobitnou kapitolou je naša armáda. Jej vznik možno datovať po roku 1918 a existenciu v rôznych podobách až do dnes. EZ, ktoré vznikli pred rokom 1992, keď nadobudol účinnosť zákon č. 17/1992 Zb. o životnom prostredí v znení neskorších predpisov, by bolo vhodné posudzovať individuálne, s ohľadom na dobu ich vzniku.

Ak sa nepodarí určiť žiadnu povinnú osobu, KÚŽP **určí (môže určiť)** vlastníka nehnuteľnosti, na ktorej sa EZ nachádza.

7.4 Podľa § 4 ods. 4:

„(4) Za povinnú osobu nemožno určiť osobu, ktorá preukáže aspoň jednu z nasledujúcich skutočností:

- a) *vo vzťahu k environmentálnej záťaži boli vynaložené finančné prostriedky určené v zmluve uzatvorenej podľa osobitného predpisu⁶⁾ na zlepšenie stavu zložiek životného prostredia; vynaložené finančné prostriedky sa preukazujú dokumentáciou⁷⁾ o zlepšení stavu zložiek životného prostredia,*
- b) *vo vzťahu k environmentálnej záťaži boli splnené všetky záväzky⁸⁾ na zlepšenie stavu zložiek životného prostredia; splnené záväzky sa preukazujú dokumentáciou o zlepšení stavu zložiek životného prostredia,*
- c) *štát sa zaviazal sanovať environmentálnu záťaž na základe zmluvy uzatvorenej pred účinnosťou tohto zákona alebo na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky alebo*
- d) *environmentálna záťaž vznikla v dôsledku ukladania odpadov, ktoré bolo v súlade s právoplatným povolením. “*

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 4a:

Finančné prostriedky určené v zmluve uzatvorenej podľa osobitného predpisu, t.j. podľa § 14 ods. 1 zákona č. 92/1991 Zb. o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby (zákon o veľkej privatizácii). *„(1) Predaj privatizovaného majetku uskutočňuje fond na základe zmluvy uzavretej s kupujúcim alebo na verejnej dražbe. “*

Zároveň § 6a privatizačného zákona ustanovuje:

„(1) Súčasťou privatizačného projektu predloženého po 29. februári 1992 musí byť vyhodnotenie záväzkov podniku z hľadiska ochrany životného prostredia potvrdené príslušným orgánom štátnej správy pre životné prostredie.

(2) Vyhodnotenie podľa odseku 1 zahŕňa

- a) zhodnotenie, v ktorých smeroch podnik dodržiava, prípadne v ktorých nemôže dodržiavať platné právne predpisy na ochranu životného prostredia s vyčíslením nákladov, ktoré budú nevyhnutné na dosiahnutie súladu s týmito predpismi,
- b) prehľad platieb za znečisťovanie životného prostredia a za využívanie prírodných zdrojov a prehľad sankcií za poškodzovanie životného prostredia uložených podniku podľa zákona o životnom prostredí a podľa iných osobitných predpisov,
- c) **vyčíslenie škôd na životnom prostredí spôsobených doterajšou činnosťou podniku.**“

Vynaložené finančné prostriedky sa preukazujú **dokumentáciou** o zlepšení stavu zložiek životného prostredia, t.j. napr. záverečnou správou zo sanácie environmentálnej záťaže, vypracovanou podľa geologického zákona alebo podľa stavebného zákona, vrátane rozpočtu. Ich výška by sa mala porovnať s údajmi v privatizačnej zmluve.

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 4b:

Vo vzťahu k environmentálnej záťaži boli splnené všetky záväzky na zlepšenie stavu zložiek životného prostredia, t.j. ak neboli záväzky určené v zmluve, podľa § 15 privatizačného zákona platí:

„(1) S vlastníckym právom k privatizovanému majetku prechádzajú na jeho nadobúdateľa práva a záväzky súvisiace s privatizovaným majetkom vrátane neznámych.“

Znamená to, že povinná osoba by mala vydokladovať, že záväzky na zlepšenie stavu zložiek životného prostredia splnila. Vynaložené finančné prostriedky sa preukazujú **dokumentáciou** o zlepšení stavu zložiek životného prostredia, t.j. napr. záverečnou správou zo sanácie environmentálnej záťaže, vypracovanou podľa geologického zákona alebo podľa stavebného zákona, vrátane rozpočtu. Stav životného prostredia by mal byť doložený výsledkami z monitoringu znečistenia.

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 4c:

Ak sa štát zaviazal sanovať environmentálnu záťaž na základe zmluvy uzatvorenej pred účinnosťou tohto zákona alebo na základe rozhodnutia vlády Slovenskej republiky, právny nástupca by to mal dokladovať. Uznesenia vlády sú dostupné cez www.vlada.gov.sk. Uzatvorené zmluvy - MŽP SR nemá úplný prehľad o uzavretých zmluvách. Pozri usmernenie v kap. 5

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 4d:

Ak environmentálna záťaž vznikla v dôsledku ukladania odpadov, ktoré bolo v súlade s právoplatným povolením, v takom prípade nemožno ani pôvodcu, ani právneho nástupcu brať na zodpovednosť. Pozri usmernenie v kap. 6.

7.5 Podľa § 4 ods. 5:

„(5) Za povinnú osobu nemožno určiť osobu, ktorá je vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej sa nachádza environmentálna záťaž, ak preukáže, že

- a) nadobudla nehnuteľnosť na základe dedenia a zároveň nepokračovala v činnosti, ktorá viedla k vzniku environmentálnej záťaže,
- b) po nadobudnutí nehnuteľnosti nepokračovala v činnosti, ktorá viedla k vzniku environmentálnej záťaže a v čase nadobudnutia nehnuteľnosti o environmentálnej záťaži nemohla vedieť alebo
- c) po nadobudnutí nehnuteľnosti pokračovala v činnosti, ktorá viedla k vzniku environmentálnej záťaže, ale nepoškodzovala horninové prostredie, podzemnú vodu a pôdu⁹) alebo ľudské zdravie.“

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 5:

V prípade, že bude možné určiť za povinnú osobu právneho nástupcu pôvodcu, účastníkom konania o určení povinnej osoby a „kandidátom“ na povinnú osobu je ešte vlastníkom nehnuteľnosti, na ktorej sa EZ nachádza.

Ak je vlastníkom fyzická osoba (občan), ktorá s EZ nemá nič do činenia, prípadne o prítomnosti EZ ani nie je informovaná, takáto osoba by nemala niesť žiadnu zodpovednosť. Ostatné osoby by mali preukázať naplnenie liberačných dôvodov uvedených v § 4 ods. 5.

7.6 Podľa § 4 ods. 6:

„(6) Na povinnú osobu a na príslušné ministerstvo sa vzťahujú povinnosti a postup podľa § 3 ods. 2 až 4.“

Usmernenie MŽP SR k § 4 ods. 6:

Príslušné ministerstvo nie je povinnou osobou, ale podľa § 5 ods. 7 má len zabezpečiť vykonanie povinností povinnej osoby podľa § 3 ods. 2 až 4.

8. Uplatnenie § 7 vo vzťahu k príslušnému ministerstvu

V § 7 je ustanovený postup pri prevode nehnuteľnosti, na ktorej sa nachádza environmentálna záťaž. Tento postup sa uplatňuje pri prevode nehnuteľnosti, ktorý vykonáva pôvodca environmentálne záťaže alebo povinná osoba (ak sú zároveň vlastníkami nehnuteľnosti).

Postup podľa § 7 sa však neuplatní na prípady

- a) ak je vlastníkom nehnuteľnosti iná osoba ako pôvodca alebo povinná osoba,
- b) ak je namiesto pôvodcu alebo povinnej osoby určené príslušné ministerstvo, nezávisle od toho, kto je vlastníkom tejto nehnuteľnosti.

V týchto prípadoch teda

- nie je potrebné, aby súčasťou zmluvy o prevode bola záverečná správa geologickej úlohy,
- takýto prevod sa ani nemusí oznamovať KÚŽP.

9. Postupnosť pri ustanovovaní osôb povinných riešiť environmentálnu záťaž

- a) pôvodca – ustanovený zo zákona
- b) povinná osoba – určuje sa rozhodnutím KÚŽP a môže ňou byť:
 - 1. právny nástupca pôvodcu,
 - 2. vlastník nehnuteľnosti
- c) príslušné ministerstvo – určuje vláda na návrh MŽP SR.

10. Záverečné ustanovenie

Toto metodické usmernenie je určené Krajským úradom životného prostredia.

V Bratislave, dňa 30. októbra 2012

.....
RNDr. Vlasta Jánová, PhD.
generálna riaditeľka
sektie geológie a prírodných zdrojov